

Mladina za pravice svojega naroda

HOTELI SO IZBRISATI SLOVENSKEGA NARODA

Ni slučaj ali domislek, da se je mladina Slovenske Koroške po tej končanosti svetovni vojni še tesneje združila in da je postala nositeljica osvobodilne misli na Slovenskem Koroškem. Človek bi v preteklih letih verjel, da ne bo več napočil čas, ko bi moralo slovensko ljudstvo na Koroškem ponovno tako odločno terjati svoje pravice in glasno zahtevati, kar je nosilo skrito v svojih srcih čela desetletja. Kdor pa je v minulih desetletjih zastopal mnenje, da je slovenski živelj na Koroškem zapisan smrti, je bil presečen, ko se je v najtežjih dneh fašističnega nasilja slovenski narod vzdramil in se s puško v roki postavil v bran nečloveškemu preganjanju, s katerimi je hotel ta krvavi režim dejansko izbrisati slovenski narod iz zgodovine. Moč, ki je dolgo spala v našem ljudstvu, se je zbudila in dala narodu sposobnost, da se je ubranil smrtnega udarca, ki so mu ga namenili imperialistični rablji in apostoli pangermanstva.

MLADINA JE BILA PRVA V BORBI

Prav v času najstrašnejšega tlačanstva in krvavega suženjstva je bila slovenska mladina prva, ki je vstala in šla v borbo za pravice in obstoj vsega naroda. S svojo požrtvovalnostjo je bila zgled vsem borcem slovenskega naroda. V tem času je slovenska mladina na Koroškem začutila najtesnejšo povezanost z brati onstran gora, z ostalim narodom v Sloveniji in na Primorskem. Zavest skupnosti ji je dajala vedno novih moči v težki in neenaki borbi, v kateri je vztrajala do konca in skupno z vsemi jugoslovanskimi narodi dosegla tudi zmago in svobodo, za katero se je borila.

Nihče si po končani vojni ni mislil, da bodo slovenskemu narodu na Koroškem ponovno jemali svobodo, da mu bodo ponovno kratili njegove narodne in socialne pravice, da mu bodo odrekli pridobitve njegove narodnoosvobodilne borbe, v kateri je tako jasno izrazil svoje želje in zahteve. Toda reakcija si prizadeva, da bi potrdila uspehe stoletnega raznarodovanja, in želi, da bi slovensko koroško ljudstvo ostalo pod jarmom tujega gospostva.

Kakor v boj proti fašizmu je tudi sedaj stopila na plan naša mladina, da nadaljuje izročilo osvobodilne borbe do končne zmage pravice nad temnimi silami imperializma. Hrepenenje po svobodi, ki jo je gnalo v borbo proti fašizmu, ji je dalo moči za nadaljnji boj, s katerim hoče braniti pridobitve borbenega napora zadnjih let. V svoji ljubezni do naroda ne more dopustiti, da bi se blatile žrtve, ki jih je doprinesel naš narod za skupno stvar. Mladina hoče stopiti na čelo tistih, ki so pripravljene vztrajati v borbi za svoj narod. Kajti samo borba nas bo rešila ponovnega suženjstva in nas pripeljala v tisto svobodo, za katero je bilo prelito toliko krvi. Kakor se mladina ni ustrašila žrtv, ki jih je zahteval boj proti fašizmu, tako se jih tudi danes ne bo ustrašila, če bodo potrebne v boju za svobodo in pravice naroda.

MLADINA — PREDSTRAŽA OF

Mladina se je strnila v organizaciji Osvobodilne fronte in postala njena predstraža. Ve, da je edino Osvobodilna fronta upravičena, da govori v imenu koroških Slovencev, kakor je samo ona govorila v njihovem imenu tedaj, ko je vsako potegovanje za slo-

venske pravice še pomenilo ječo ali tudi smrt. Osvobodilna fronta slovenskega naroda se je porodila v tistih dneh, ko je slovensko ljudstvo zgrnila največja tema, ko se je zdelo, da iz poraza ni več vstajenja. In ko je slovenski človek umiral po ječah in koncentracijskih taboriščih, ko so ga gonili v izseljeništvu in na prisilno delo v tujino, tedaj je bila borba Osvobodilne fronte v srcih vseh edino svetlo upanje, ki jim je dajalo moč, da pod bremenom trpljenja niso omagali. V letih preskušnje se je ves slovenski narod zgrnil v svojo Osvobodilno fronto in v njenih vrstah se je znašla tudi koroška mladina. Zato tudi ne bo priznala nobene organizacije,

požar druge svetovne vojne? Mi pa vendar hočemo mladino spraviti na pravo pot in ji odpirati oči, da bo razumela in spoznala pravilnost naših ciljev, kajti naša stvar je pravična in nimamo vzroka, da bi jo prikrivali. Kdor bo v to smer krenil z odprtimi očmi, ne bo več zgrešil poti, ker bo uvidel, da je edino prava.

Naša mladina je to že spoznala in se tesno strnila v Osvobodilni fronti. Tudi vnaprej bo ostala z njo tesno povezana, ker se zaveda, da bo samo v njej uresničila lahko svoje težnje in želje, ki jih naše ljudstvo že stoletja nosi v srcu. V bodoče bomo še v večji meri posvetili svoje sile trdni izgradnji naše organizacije, pa če bi se nam

Mladina svobodne Jugoslavije gradi in ustvarja

ki se je rodila po končanem boju iz reakcionarnih naklepov proti osvobodilni misli slovenskega ljudstva na Koroškem. Nečastno bi bilo za vsakega poštenega slovenskega mladince, če bi zašel v tabor tistih, ki teptajo krvave žrtve naših junaških borcev.

Naša mladina si je izbrala pot Osvobodilne fronte proti fašizmu in prav tako teži za uresničenje njenih ciljev danes. Kajti samo v njih vidi resnično osvoboditev slovenskega ljudstva na Koroškem in jamstvo, da bo v resnici deležna demokratičnih pravic. Naša mladina ne zahteva samo narodnih pravic v okviru programa Osvobodilne fronte, ona zahteva tudi tiste socialne pravice, za katere je bil naš narod vedno prikrajšan. Prav tako ne zahteva socialnih in narodnih pravic samo za lastni narod; v okviru Osvobodilne fronte se bori za mirno sožitje vseh narodov, ki so pripravljene hoditi z nami po poti pravičnosti in enakopravnosti, po poti vseh antifašistov in pobornikov prave ljudske demokracije. Kajti mladina se dobro zaveda, da je samo na taki podlagi mogoč sporazum in sodelovanje med vsemi svobodoljubnimi narodi.

MLADINA IMA VELIKE NALOGE

Mladina si je zastavila velik cilj: uničenje ostankov fašizma, ki se pojavlja v tej ali drugi obliki. Pokazalo se je, da je bilo vse napačno, večkrat tudi zločinsko in podlo, kar so v času nacizma ubijali v glavo mladini. Zato nam je tudi nerazumljivo, če nekatere odgovorne osebnosti kritizirajo naše delo in ga odklanjajo, češ da mora mladina porabiti ves svoj čas za uk, izobrazbo in telesno vzgojo, ne pa za politično usmerjanje. Ali naj to pomeni, da naj naša mladina skrbno ohrani tisti nacistični duh, ki ga je sprejela od svojih fašističnih učiteljev od ljudske do visoke šole, da torej ohrani tisto nezdravo miselnost, ki je zanetila

postavljale še take zapreke, z vztrajnim delom in odločnostjo bomo vse premagali.

Ob političnem delu pa prav tako ne sme trpeti prosveta. Naša mladina vraga veliko truda v kulturno delo. V težkih razmerah in kljub nasprotovanju z raznih strani dviga naše slovensko kulturno življenje in nudi našemu ljudstvu mnogo tega, kar je moralo v dolgih letih nasilja in preganjanja pregrešati.

Predvsem je zasluga mladine, da se je na Koroškem spet oglasila slovenska pesem, da je zopet oživel slovenski oder in pričel prikazovati našo narodno kulturo, o kateri so nacisti in tudi drugi trdili, da je sploh ni. Njena lepota je prevzela naše ljudstvo, ki z ljubeznijo in navdušenjem spremlja kulturno delo mladine. V podajanju slovenskega kulturnega bogastva je znala mladina na stara dela slovenskega duha navezati doživljaja slovenske duše v največji dobi slovenske zgodovine, v dobi narodnoosvobodilnega boja. Mladina je prva znala oceniti velike ideale, ki so jih nosili v svojih srcih naši hrabri borci in za katere so umirali.

Razvlečene in raztrgane slovenske knjige, ki so nekako preživele divjanje fašističnih »kulturonoscev«, je zbrala naša mladina in iz njih sestavila nove skromne knjižnice, ki so sedaj spet na razpolago ljudstvu.

MLADINA SE BO UČILA LJUBITI SVOJ NAROD

Lepe uspehe je rodilo to kulturno prizadevanje mladine in s ponosom lahko trdi, da je ustvarila mnogo pogojev za obnovo Slovenske prosv. zveze in za njeno uspešno delo v bodočnosti. Mladina bo tudi vnaprej napela vse sile, da še poveča slovensko prosvetno delo, ker bo slovenska kultura samo na ta način prišla pri nas do ugleda in cene, ki jih zasluži. Naša mladina ne bo sledila primeru fašističnih »nosilcev kulture«, ne bo se učila sovražiti tujih kultur in drugih narodov, učila pa se bo ljubiti svoj narod in njegovo kulturno bogastvo. Ideal poštenega človeka bo vodil našo mladino tudi v bodoče in jo podžigal pri njenem delu. Tako si bo zagotovila spoštovanje vseh antifašističnih in resnično demokratičnih sil, s katerimi si želi čim tesneje sodelovati. Samo v tem sodelovanju vidi zagotovilo za pravične odnose in prijateljstvo med svobodoljubnimi narodi. Zato se bo naša mladina potrudila, da bo s svojo dostojnostjo, svojo disciplino in svojim tovarištvom zgled vsej drugi mladini in da bo tako postala vredna, da se bo imenovala — slovenska mladina. Tonče Schlapper.

Graditelji novega življenja

Še nikdar se ni zgodilo, da bi imela mladina kakega naroda opraviti tako veličastno delo, kakor ga ima mladina nove Jugoslavije. Pred dobrim letom se je končal njen boj za svobodo, ki ga je bojevala skupaj z vsemi svobodoljubnimi narodi sveta in v njem pokazala junaštva nesmrtno slave. Ponosni sinovi in hčere od fašizma tako težko trpinčenega ljudstva so ob koncu osvobodilne borbe stali pred novimi, še težjimi nalogami. Vojni plaz je uničil mesta in vasi. Na ruševinah in pogoriščih je bilo treba pričeti z delom za zgraditev novih mest in vasi, tovarn in mostov, elektrarn, cest in železnic. Velika večina vsega, kar je bilo pred vojno, je bilo uničeno. Mladí rod je razumel klic svoje na novo vstale domovine. Odložil je puške in si zadal za nalogo, da bo zgradil železniško progo, da bo sezidal požgano vas, obnovil in popravil cesto. Mladina Jugoslavije je stopila v prvo bojno črto v obnovi. Njena trdna volja je rodila sklep, da bo zgradila svojo »mladinsko« železniško progo Brčko—Banoviči, dolgo 104 km.

Danes je poznano vsemu svetu to ponosno in smelo delo, ki je vzbudilo nepopisno navdušenje po vsej Jugoslaviji in dotlej nesluteni delovni po-

let. Iz vseh delov države so pričele prihajati na progo Brčko—Banoviči mladinske delovne brigade. S sijajno organizacijo so uspeli, da so iz dneva v dan zgradili več kilometrov nove proge. Kdo bi si bil pred nekaj leti mogel kaj podobnega sploh zamisliti! Danes je to dejstvo. Zgrajene je že več kot pol proge in do prve obletnice republike Jugoslavije bo to veliko delo dokončano. To bo zmagoslavno darilo mladine Jugoslavije svoji domovini in hkrati velika obljava za bodočnost.

Proga Brčko—Banoviči ni običajna atrakcija ali senzacija, njena gradnja je postala simbol nove dobe, ki prihaja na svet, dasi se mora še vedno z vsemi silami boriti za vsak košček pravice. Mladina svobodne Jugoslavije tako kaže pot mladini vsega sveta, kako se je treba lotiti velikih stvari.

Mladinci in mladinke Jugoslavije so postali graditelji novega življenja v pravem pomenu te besede. V nekaterih državah, kjer ljudstvo nima v rokah oblasti, še vedno skušajo živeti od tega, da sejejo seme sovraštva in nezaupanja med narodi, ali od tega, da se bavijo z osvajanji in z izkoriščanjem kolonialnih ljudstev. Mladina Jugoslavije pa kaže vsemu svetu, kakšna naj bi bila nova doba in kako je treba

v bodočnosti delati za obnovo vsega življenja. Primer Brčko—Banoviči je dovolj zgovoren in nam pove veliko. Pove nam, kako je mogoče s poštenim delom živeti in rasti! Pove nam, da so marljive roke tiste, ki gradijo pravičnejši svet. In naposled nam pove, da narod, ki ima takšno mladino, lahko mirno gleda v bodočnost.

Delo jugoslovanske mladine ni moglo ostati neopaženo. Idealizem mladega človeka sproži v slehernem življenjski pogum in ga navda z novim upanjem. In tako je glas o mladih delavcih segel čez mejo Jugoslavije. Na mladinsko proggo so prišle delovne brigade mladine iz Poljske in Češke, Albanije in Madžarske, Bolgarije in Grčije, iz Avstrije in Francije. Prišla je brigada Julijske krajine, brigade novega rodu. Ti mladinci so prišli v Jugoslavijo zato, da bi pokazali, kako nočejo ostati za mladino Jugoslavije. Zavedajo se, da so delovne brigade pot znoja in žuljev, toda tudi pot v lepše, boljše življenje.

Mladinska progga Brčko—Banoviči je postala tako kovačnica bratstva

med narodi. Postala je kovačnica zvestobe do demokracije, veliki zgled za bodoče graditelje. Mladina vsega sveta zre z občudovanjem na to delo, ki mu ni primere v zgodovini. Graditev progge Brčko—Banoviči je stvar, ki bo do o njej še napisane knjige, stvar, ki po važnosti daleč presega okvir ene države in hkrati važna priča življenjske moči mladega pokolenja. Bratsko sodelovanje mladine Jugoslavije z mladino vsega sveta je tudi eden od pomembnih temeljev miru, kajti bolj in bolj blizu je čas, ko bo mladina pomemben činitelj pri ustvarjanju, graditvi in poglabitvi miru, prijateljstva in sodelovanja med narodi.

Slovenska koroška mladina je že zaprosila, da bi se mogla udeležiti tega dela. Tretja skupina brigad odhaja te dni na mladinsko proggo; v teh brigadah bo 16 tisoč novih graditeljev, po večini kmečke mladine. Upamo, da bo med temi graditelji tudi koroška mladina, ki bo z zadnjimi zamahi kram-pov udarjala, da bi dozoreli tisti plovci, ki jih bodo naši rodovi želi skozi stoletja.

Mladina v Sloveniji na delu

V letu 1945 je bila v Sloveniji osnovana prva mladinska delovna brigada, ki je štela 600 članov. Mladinci so obdelovali opustošeno Krško polje in sekali drva v Bohinju. Čez zimo pa se je mladinska organizacija tako okre-pila, da je v letošnjem poletju vključila 5000 mladincev in mladink v delovne brigade. Poleg tega pa je še poslala 6000 pionirjev na počitniške kolonije.

Slovenske mladinske delovne brigade so se razkropile po cestah, železnicah in nasipih rek...

620 mladincev pomaga pri gradnji železniške progge v Borovnici. Zgraditi je treba 11 km progge po zelo neugodnem hribovitem ozemlju, ki zahteva velike nasipe.

Po delih na cesti Ljubljana—Vrhnika je zaposlenih 350 mladincev iz Ljubljane in ena delovna brigada iz Julijske krajine z 248 člani. Mladina dela na odrejenih odsekih, da tako lahko nadzoruje svoje delo.

V sami Ljubljani popravljajo in tla-kujejo cesto Ljubljana—Ježica. Tu dela 210 mladincev iz Ljubljane, ki imajo po večini popravljalne izpite in se po delu skupno učijo pod nadzorstvom profesorjev.

Šest mladinskih brigad pa regulira reko Pesnico na Štajerskem, ki vsako leto poplavlja veliko rodovitne zemlje. To javno delo je mladina sama predlagala pri Predsedstvu vlade in sedaj 1.500 mladincev uresničuje svoje delovne obveze. Glavna naloga je v tem,

Slovenska mladina, kje smo se spoznali

Naslednje vrstice je napisala naša hrabra mladinka in partizanka Malka Oraže — Tatjana nekaj dni pred smrtjo za slovensko koroško mladino. To je bil njen zadnji pozdrav slovenski mladini, njena oporoka:

»V najtežjih dneh trpljenja in preganjanja slovenskega ljudstva se je spoznavala slovenska mladina. Spoznavala se ni samo površno, na zunaj, ampak tudi globoko v dušo. Združila se je, se trdno povezala, kajti bila je enakih misli in imela enake cilje. Fašisti so preganjali zavedno mladino po svetu in so jo hoteli uničiti. Toda slovenska mladina, ki je prestala tako težke preskušnje, danes lahko ponosno dvigne svojo glavo in trdi, da še živi. Slovenska mladina se je spoznavala po ječah, taboriščih in v hostah. Povsod v besnem odporu proti fašizmu.

Prej koroška mladina ni imela nikoli prave priložnosti, da bi se поблиže spoznala z ostalo slovensko mladino. Toda zdaj smo se našli kot bratje in sestre v pregnanstvu. Seznanili smo se tudi z našo materino besedo, ki je bila slovenska. Ali naj bi se še vpraševali, kdo nas je preganjal? Mislim, da slovenska mladina še ni pozabila, kakor to radi delajo drugi, da so bili fašisti, ki so nas hoteli uničiti do kra-

da zgradijo 2 km dolg in 50 m širok prekop ob ustju reke.

Tudi delo na proggi Otovac—Bubnjarci v Beli Krajini se vrši na pobudo mladine. To je zadnja progga v Sloveniji, ki do sedaj še ne obratuje. Narodnoosvobodilna vojska jo je porušila po kapitulaciji Italije; zaradi te važnosti terena pa so jo pričeli graditi šele sedaj. Tri delovne brigade s 600 udeleženci gradijo železniško proggo samostojno, medtem ko viadukte in mostove popravljajo kvalificirani delavci.

V začetku se je pri mladincih, posebno v srednješolskih brigadah, videlo pomanjkanje telesne moči. Polagoma pa so se razvili v krepke delavce. Koliko zmore ljubezen do naroda in delovno navdušenje, nam priča Milija Zečevič, član Črnogorske mladinske delovne brigade na proggi Brčko—Banoviči, ki je v enem samem dnevu prepeljal 840 samokolnic zemlje!

Storilnost in organizacija v mladinskih delovnih brigadah v Sloveniji se je znatno zboljšala po prihodu »graditeljev mladinske progge Brčko—Banoviči«, ki so prinesli s seboj dragoceno izkušnje in nov delovni polet.

Ljudska mladina Slovenije se zaveda, da delo v mladinskih delovnih brigadah ne bo pomagalo samo obnovi in napredku države, ampak bo prvenstveno preobrazila mladega človeka. Udeleženci mladinskih delovnih brigad bodo postali pravi mladinski aktivisti, ki bodo v novem šolskem letu še bolj dvignili mladinsko organizacijo.

ja. Toda ni jim uspelo. In zakaj jim ni uspelo? Ker je vse svobodoljubne narode družila ista misel, da se povežejo med seboj čim tesneje, da tako strejo fašizem in si sami priborijo svojo svobodo. Tako si je slovenska mladina po gozdovih, ječah in v pregnanstvu pričela graditi svoj novi dom, ki bo v njem prostora za slehernega Slovenca.

Marsikdaj so tebi, mladinec, ali tebi, mladinka, naložili fašisti v strašnih dneh pretežko breme, pod katerim se je zdelo, da moraš omagati. Toda nihče ni obupal, kajti bilo je v nas nekaj tako mogočnega, da sploh ni bilo mogoče obupati: Bile so naše enotne misli, naše težnje, naša borba — vse to nas je družilo v nepremagljivo skupnost.

Ljubili smo svoj dom in svoj narod vedno bolj, in zato so nas še huje preganjali. Vsi, ki so padli fašistom v roke, po ječah ali taboriščih, se navadno niso mogli več rešiti. Toda niso prav nič obupovali. Bili so trdno prepričani, da so z njimi tisoči in sto tisoči, ki so šli na delo, da bi skupno ustvarili svoj novi dom. Zaupali so v svoje rodne brate in sestre, v hrabre partizane, zaupali so v ustvarjalne sile svojega naroda in zaupali so zlasti v brezmejno predanost in požrtvovalnost mladine, ki je s puško v roki kovala svo-

jemu narodu boljšo usodo in lepšo bodočnost.

V hosto so prihajala dan na dan poročila: fašisti so ubili očeta, mater, sestro, brata, uničen je dom. Ali pa: vse je uničeno, cela družina pregnana, vse so pobili v pregnanstvu ali doma in požgali rodni dom.

To nas je podžigalo, da smo se borili. To nas je šele do dna prekalilo. Stisnili smo zobe in pesti ter udarjali še huje po sovražniku, hoteli smo rešiti svojo zasužnjeno domovino, svoje zasužnjene brate in sestre. Žrtvovali smo vse, kar je bilo potrebno, če treba tudi najdražje, kar ima vsak člo-

vek le eno — svoje življenje. Dali smo veliko žrtev, ki so prestale mučeniško smrt! Še pozni rodovi jih bodo pomnili kot junake naroda. Čeprav bo že marsikoga od nas krila hladna zemlja, toda spomin nanj bo trajen.

Naši hrabri borci partizani so gledali mirno in neustrašeno smrti v oči. Darovali so svoje življenje za pravico drugih ljudi, ker je sami niso mogli več dočakati. Mladina, ki je prestala take viharje, pa ne bo nikoli pozabila žrtev, ki so padle za svobodo in pravico vseh pregnanih in zatiranih. Borila se bo vztrajna tako dolgo, dokler ne bodo premagane zadnje krivice. Malka Oraže — Tatjana.

D O P I S I

Brnska mladina na Dobraču

V soboto 10. avgusta se je slovenska mladina z Brnce in okolice zbrala Pod Vetrovim in krenila s pesmijo na pot čez Rogije na Dobrač. Sivi oči, ki nam kaže vse leto svoje skalovite prepade in temnozeleni hrbet, se je zganil pod našimi koraki in oživel je pripovedovanje o onem strašnem udarcu, ko se je ves bok našega orjaka pred mnogimi stoletji zrušil v Ziljsko dolino in pokopal pod seboj mnogo slovenskih vasi in našo Ziljo, ki si je morala poiskati novo pot. Toda uporen kot Zilja je bil tudi njen rod in zopet so zacvetele naše vasi iz ravnine, kot požene cvetje, kadar izgine sneg na pomlad.

Krasno vreme, lep razgled po vsej naši Koroški, zahajajoče sonce in porajajoče se nedeljsko jutro na temenu tega samotarja so nam privabljali znova in znova našo slovensko pesem, ki je imamo prav tu pod Dobračem toliko v srcih, da nam je tudi leta najhujšega nasilja niso mogla iztrgati. Z

Sveški pionirji na pravi poti

Naši najmlajši Svečani — naši pionirji — so po svojih nastopih pri prireditvah znani skoro po vsem Rožu. Saj ni čudno, kajti kjer so sodelovali Svečani — v Glinjah, Št. Janžu in v Borovljah — povsod so nastopili in pokazali svoje znanje in sposobnosti tudi naši pionirji ter želi mnogo priznanja.

Toda njim ni do tega, da bi se čez poletje spočili na lovorikah. Delajo in stremijo za tem, da bi znali še več in bi še več dali za skupno stvar. Zavedajo se, da s svojim delom, s pevskimi nastopi in igrami koristijo v prvi vrsti samim sebi, ker se pri vajah najbolj pravilno učijo svoje materine besede, za katero je v šoli tako pičlo odmerjen čas. Uvidevajo, da s svojim delom pomagajo nam in se tako z nami vred borijo za najosnovnejše pravice slovenskega ljudstva na Koroškem.

Da bi dali svoji povezanosti in svojemu mlademu hotenju čim vidnejši izraz, so stopili do prosvetnih delavcev s prošnjo, naj bi jim sestavili spored, kjer bi prvenstveno nastopali sami. Takole modrujejo: Čeprav imamo šolske počitnice, za učenje lepe slovenske besede jih pa nočemo imeti. Sedaj šele se lahko vadimo in učimo za igre. Pri tem se nam prikazuje slovenska beseda v vsej lepoti in borbenosti. V šoli ima slovenski pouk še vedno samo mesto posredovalca za čim hitrejšo učenje nemščine. To mesto mu proti naši volji odmerja novi Heimatsbund III.

Kdaj bodo oni to spoznali

Mi Slovenci smo res včasih malo drugače ustvarjeni kot oni Avstrijci, ki se radi imenujejo Nemci. Med nami na primer ni nobenega, ki bi dejal, da se Slovenec ne sme naučiti nemščine zato, ker je Slovenec. Zakaj pa pri njih ni mogoče, da bi spoznali, da se prav tako lahko nauče slovenski kot mi nemški, če hočejo z nami v miru živeti. Bratstvo pač ne more biti enostransko, kakor bi nekateri hoteli.

K temu slučaj iz Železne Kaple! Tam so bili starši kaznovani, ker otroka niso redno pošiljali v šolo. Pritožili so se, da so po krivici kaznovani, ker

nami je pel Dobrač, z nami je pela Zilja in vsa Slovenska Koroška.

Toda nekaterim obiskovalcem, ki se še niso znašli s tem, da je čas njihovega ukazovanja propadel z nasiljem vred, naša slovenska pesem ni bila po volji. S tem večjim veseljem smo se odzvali pozivu slučajno prisotnega češkega rojaka, da skupno zapojemo spodbudnico, ki nam je vsem enako ljuba: nam, njemu in milijonom Slovanov po vsem svetu »Hej Slovani«. Zopet je zaplavala pesem po pobočjih v daljave, pozdravljala vse brate vlike svobode in našega hrepenjenja in jim ponesla dokaz, da še stojimo trdno kakor »zidi grada«.

Mladina se je vračala v dolino na svoje domove in sklenila, da ne bo izpustila nobene priložnosti, da se zopet povzpne na goro, kjer se sprostijo vse spone vsakdanjih skrbi in kjer se bližina sonca in jasnine tako neposredno spaja z občutkom radosti in ljubezni do vsega, kar je naše, prosto, svobodno in srečno... Dita.

Kakšno veselje je bilo med našimi najmlajšimi, ko smo zbrali za nje igre in pesmi iz partizanske borbe, s katerimi so lahko nastopili v nedeljo, dne 18. avgusta. Veseli so bili, ko so lahko nastopili na odru tako, kakor še pred nedavnim njihovi bratje in sestre to stran in onstran Karavank v resnici. S posebnim poudarkom so govorili in peli besede, ki so spremljale krvavo in odločno borbo za pravice slovenskega ljudstva.

Poleg partizanskih igrice »Mezinček« in »Pojdimo se partizane« so bile na sporedu tudi vesele otroške in narodne pesmi. Posebno bi pohvalili naše deklice, ki so na lastno pobudo dan prej počistile oder in dvorano, pri tem pa tudi svojih fantov, Hanzija, Leona, Francija in Jozija ne smem pozabiti. Priznanje za trud gre vsem, ki so sodelovali.

Naši najmlajši so nakazali, kakšna mora biti slovenska prosveta na Koroškem. Ni dovolj, da nadaljujemo tam, kjer smo leta 1941 prenehali. V slovenska prosveto spada v prvi vrsti prav to, kar se je dogajalo v letih 1941—1945. Prosvetaši, ki nosimo odgovornost za ljudsko prosveto, vprašajmo se, ali smo to zahtevo v zadostni meri upoštevali.

Sveški pionirji želijo, da bi se njihove vrste ne razširile samo po Rožu, ampak po vsej Koroški. Pravijo, da ne bi radi ostali osamljeni, ampak bi hoteli tekmovanje z drugimi. Zadostimo tej želji! Blaž Singer.

Micka Špornova iz Remšenika.

Sergej Vošnjak:

NISEM PREMLAD

Fantje so odhajali. Z njimi je bilo tudi nekaj deklet in mali, komaj petnajstletni Tonček. Bili so tihi, pa vendar polni veselja. Saj so odhajali iz nemškega suženjstva v svobodo. Odhajali so s svojih domov v prelepi zeleni Štajerski, pa jim zato ni hudo, saj se bodo kmalu vrnili. Vrnili se bodo kot zmagovalci nad zlom, nad temo, vrnili se bodo svobodni na osvobodjene domove.

V gozdu blizu trga jih je čakala pastrulja, da jih odvede v štab bataljona. Pet borcev z mitraljezom in brzostrelko, na titovkah pa so jim žarele pete rokrate rdeče zvezde.

Fantje in dekleta, ki so prišli iz trga, še nikdar niso videli slovenskih borcev. Slišali so že pokanje njihovih pušk in strojnic, videli so okupatorjev strah pred temi borci, videli so mrtve Nemce, ki so padli v boju s temi borci, a njih samih še niso videli. Zato so jih z občudovanjem ogledovali. Pa so videli, da so prav taki, kot so oni sami. Preprosti, prijazni, a kadar je potrebno, tudi strašni.

V štabu je na novo došle pregledal zdravnik in razdelili so jih po edincah. Le Tončku so rekli, da ga bodo poslali nekam na dočelo, ker je za borbo še premlad. Tonček ni rekel nič. Le v obeh sta se mu zablesteli dve solzi, dve veliki solzi. Saj je slišal še o mlajših borcih, kot je on sam. Slišal je o malem Poldku iz Kamniškega bataljona, ki je star šele deset let, pa je že iztrebil precej Nemcev. In kakor so Poldku pobili fašisti starše, tako so tudi njemu ubili očeta in mater ter požgali hišo. Tončku je bilo hudo zato, ker ne bi mogel skozi puškino cev povedati Nemcem, da se hoče maščevati. A svoje žalosti ni pokazal. Saj je že prestal toliko gorja, pa se je navadil zatajevati žalost.

Ko je Tonček hodil po taborišču, je uzrl kup črnih koč, mehkih in neprijetnega vonja.

»Kaj pa je tole?« je vprašal bližnjega tovariša. Ta mu je pojasnil, da je to angleško razstrelivo, pokazal mu je vžigalnike in zažigalno vrvco ter kako je treba minirati. Tonček si je vse to dobro zapomnil, saj je bil bistre glave. Potem je sedel pod star, orjaški bor in se zamislil. Kmalu pa je poskočil, iz njegovih oči je spet žarelo veselje.

Zvečer, ko je bila že tema, se je splazil Tonček do tistega kupa raz-

streliva. Prijel je kocko in jo spravil v žep. Za njo še pet drugih, dva vžigalnika in zažigalno vrvco. Potem se je splazil, čisto tiho mimo straž in odšel v noč...

Kar bežal je po kamniti stezi v dolino. V mislih je videl vlak, ki ga mi na razbije. Potem si je zopet domislil: »Kaj si bodo neki mislili o meni, ker me zjutraj ne bo? Zakaj sem le kar tako ušel?« In spet mu je stopil pred oči politkomisar, ki mu je rekel, da je še premlad za borca. Pa se je Tonček spet domislil: »Zakaj se ne bi smel boriti v prvih vrstah? Če so lahko vsi drugi izpostavljeni nevarnosti, sem lahko tudi jaz. Oče mi je pravil, da je bila včasih sramota, če kdo ni bil sprejet v vojsko. In tista vojska se je borila za tujca na tuji zemlji. In danes, ko branimo svoj narod, kakšna sramota je šele, če sedaj ostane kdo doma in se izogne borbi!« Tako je go-

Ivan Cankar:

SVETO OBHAJILO

Pred 70. leti, 10. maja 1876, je bil na Vrhniki rojen največji slovenski pisatelj Ivan Cankar. V svojem kratkem življenju je napisal 32 knjig, v katerih z vso ljubeznijo opisuje zatirane male ljudi, svojo domovino in trdno veruje, da bo nekoč prišel čas, dan zmage pravice nad krivico in lažjo, novo življenje za vse tlačene in izkoriščane. Cankar ga ni dočkal. Umrli je že 11. decembra 1918 v Ljubljani.

Petero nas je bilo. Sedeli smo za mizo in smo čakali. Spočetka smo se smejali in pogovarjali, nato smo igrali domino, naposled smo se naveličali ter smo umolknil.

Najstarejši sestri je bilo trinajst let, najmlajšemu bratcu pet. V srcih pa smo bili stari: poznali smo skrb in strah.

Kadar so se zunaj oglasili koraki, smo se ozrli proti durim. Strmeli smo z velikimi očmi in odprtimi ustni, sa pa nam je zastajala.

»Prihajal!«
Koraki so utihnili, spogledali smo se molče; oči so bile solzne, ustna so se tresla.

Zelo smo bili lačni. Mračilo se je že, matere ni bilo. Pred dobro uro se je napotila, Bog vedi kam. Vedeli smo: kadar pride, prinese kruha. Prav nič

in mi roko oblizale za slovo. V očeh sem vse jim ko v sv. pismu prebral, zaupal sem jim svoj sleherni greh.

In zmerom dobil sem odvezo, dokler nekoč — bilo je za mali Šmaren — me niso s seboj odvedli gospodje na lov. Skrivaj jokajoč

za njimi sem šel — gonjač. Posihmal o mraku pred kočo samotem sem stal, med smrekami blodil jim žvižgajoč — nikoli jih več ni bilo za menoj. Z oblaki sem potlej potoval nad borovjem v mesečno noč...

Tega še ni dolgo, kar spet iz gozdov prišli so prijatelji k meni v vas.

Potem sleherni dan kakor domov prihajali so in govorili na glas. Imeli so prav tako dobre oči ko živali, ki sem jih bil izdal.

Povedali so mi mnogo čudnih reči, ki v sanjah bi komaj jim veroval. Prišli so nas stekli volkovi klat, iztrgali kmetu iz rok so plug, razganjajo narod na sever in jug, a brata izdaja roparju — brat. Tako govorili so pozno v noči, dokler niso prišli spet nekoč ne lovci na srne — lovci na ljudi. Pestili so me ko psi lajajoč —

Wo sind Banditen? Pokaži sledi! Molčal sem — kako naj bi šel spet za gonjača? Potem so odgnali me v noč. Ko grem po stezah krvav, pa — saj bi jih komaj spoznal — za mano se jokajo — moje živali. miru, ne more biti miru!«

voril Tonček sam s seboj, ko je hitel v dolino.

Tončku je zastajal dih. Vlak je drvel vse bliže. Bo užgala mina? Dvoje žarometov na lokomotivi se je zdelo Tončku kakor dvoje oči velike pošasti. Pošast, ki jo mora uničiti.

Zdaj! Tonček je sprožil. Strašna detonacija in Tončka je vrglo po bregu.

Patrola, ki je šla pogledat, kaj je ponoči eksplodiralo na progi, se je zjutraj vrnila v štab. S seboj so prinesli nezavestnega Tončka. V štabu so poročali, da je bila uničena lokomotiva in en vagon. Tonček pa je ležal nezavesten 40 metrov pod progo.

Ko je zdravnik pregledal Tončka, je ugotovil, da ga je omamil hud zračni pritisk. Pričeli so ga obujati k zavesti. Kmalu so se pričele Tončku odpirati oči. Nad sabo je uzrl zaskrbljen komisarjev obraz. Takrat so se premaknile Tončkove ustnice, nalahno je zatrepetal skozi mučno tišino njegov glas:

»Nisem še premlad, da se ne bi smel boriti v prvih vrstah!«

nismo dvomili. Kajti večerilo se je in zvečer je treba večerje.

Trd in strašen je otrok v svojem zaupanju. Zvečer je treba večerje. Neusmiljen je otrok v svoji veri. Mati, zvečer je treba večerje; pojdi in prinesi jo, iz zemlje jo izkoplji, iz oblakov jo utrgaj!

Ko je šla, je bila vsa majhna in sključena; globoka brazda je bila na njenem čelu.

»Kmalu se vrnem!« je rekla.

Mislili smo, da gre samo k peku, sto korakov daleč. Minuto tja, minuto nazaj; recimo, da bi tam še malo pokramljala, bi bilo pet, ali kvečjemu deset minut. Gledali smo na uro, ki je visela na steni kraj peči. Počasi se je pomikal dolgi kazalec; ali kakor se mu ni mudilo, je preromal že ves črni kolobar.

»Saj niso šli k peku,« je rekla Hanca. »K štacunarju so šli!« je dejala Francka.

»Pa če jim ne dajo?« sem rekel jaz. Pogledali so me, kakor da sem bil izpregovoril čisto nerazumljivo, navse čudaško besedo.

»Da bi jim ne dali?« je obstrmela Hanca.

»Zvečer je treba večerje!« je rekla Francka.

Zunaj je že dremal večer, v izbi je bila noč. Naše oči so bile mlade in bistre, vajene teme. Pogledali smo se iz lica v lice — vsi smo bili starejši nego uro poprej.

Nismo se bali belih žena, ne vedomca, ne torklje. Nekoč sva šla z najmlajšo sestro mimo kozolca, ki je stal na samem; da tam straši, so pravili. Pred kozolcem je stal trhel štor in se je čudno svetil — velik človek v gorci rjuhi. Držala sva se za roko, šla sva mimo in se nisva bala.

Ali vendar je bil strah v naših zgodaj postaranih, zgodaj izkušenih srcih. Nekaj silnega se je dvigalo v daljavi do neba, bližalo se je, zmerom višje in ogromneje, črno in strašno; skoraj je že zastiralo vse obzorje. Videli smo življenje in smo se ga bali...

Na jok nam je bilo, zaihtel pa nihče ni. Kadar so nas tuji koraki zmotili in je bilo spet vse tiho v izbi in zunaj, se je oglasil v nas obup, tisti zrel, poslednji obup, kakor ga pozna šele človek, ki ga je bilo obnemoglega življenje treščilo ob tla.

»Saj ne bo konca nikoli! Nikoli ne bo drugače! Mati ne pride, ne prinese kruha — umrimo!«

Velik je bil obup; ali vzbudilo se je v nas še nekaj vse temnejšega, strašnejšega. Ne jaz sam, nas vseh petero, kakor smo sedeli okrog mize v temi, je občutilo nenadoma grenko, zlobno sovrašтво do matere.

»Saj bi lahko, če bi hotela! Sinoči je prinesla kruha, čemu bi ga nocoj ne, ko smo lačni kakor sinoči? Tam stoji, Bog vedi kje, pa opravlja in se smeje ter se ne zmeni za nas. Takoj da se povrne, je rekla; zdaj je že ura minila, morda že poldruga ura... nalašč pa se ji ne mudi s kruhom!«

V molku smo spoznali; natanko smo vedeli drug za drugega: »Tudi ti tako misliš, sestra. Tudi ti tako sodiš, bratec!« In v tistem trenutku tudi med nami ni bilo več ljubezni.

Noč je bila, ali še smo si videli v oči. Oči so govorile:

»Poznam te, sestra; natanko vem, zakaj molčiš! Tvoja misel je smrten greh, ki nikoli ne bo izbrisan!«

»Poznam te, bratec, bistro vem, kaj si mi očital na tihem! Tudi tvoj greh ne bo nikoli izbrisan!...«

Zunaj, mislim, da pred sosedovo hišo, je zacvilil pes; žalosten, zategnjen glas je bil.

»Lačen je, pa cvili!« je rekla sestra. Takrat je najmlajši brat nenadoma naglas zajokal; njegov jok je bil čisto podoben tistemu cviljenju.

»Nehaj!« se je razljutila sestra; ali čaka, na cesti postaja, s sosedami kramlja; ona je že najbrž večerjala, tudi v njeni besedi je bilo ihtenje; gledali smo na mizo, vsi smo trepetali.

»Pogledam na cesto!« sem rekel.

»Kaj bi gledal? Ne pride prej... če še kdaj pride!«...

Počasi in tiho so se odprle duri. Na pragu je stala mati.

Kakor ob belem dnevu smo razločili njen obraz. Ves bel in tenak je bil, oči pa so bile objokane in so gledale plaho; tako gleda grešnik na svoje trdosrčne sodnike.

Mati se nas je bala...

»Ali ste dolgo čakali?« je rekla s tihim, prosečim glasom. »Nisem mogla prej... niso dali...«

K životu je tiščala hleb kruha; že od daleč smo videli, da je skorja lepo rumena...

O mati, zdaj vem: tvoje telo smo uživali in tvojo kri smo pili! Zato si šla tako zgodaj od nas! Zato ni veselja v naših srcih, ne sreče v našem nehanju!...

**RENOV
TOMAŽEK
Z RUT**

pripoveduje

PEVSKA ŠOLA

Moj brat je bil celih sedem let starejši od mene in je imel zelo dober posluš za petje. Kadar je zjutraj sijalo sonce, se je pesem kar sama izvila iz grla. Najprej sva pela nekaj časa enoglasno, pozneje pa se je brat odločil, da bova pela dvoglasno. Meni kot mlajšemu je bilo namenjeno, da bom pel prvi glas, ali — kakor je brat rekel: »Tomažek, ti boš pel čez!« Za začetek sva si izbrala najlažjo pesmico: »Na planincih sončece sijee«. Pa že po nekaj glasovih je Tomažek pel isti glas kakor bratec. Brat me je hudo pogledal in zamahnil z roko, kar je pomenilo, da prenehava in začneva znova. Drugi poizkus se je prav tako ponesrečil — naenkrat sva pela oba enoglasno. Spet je brat zamahnil z roko, tokrat že v nevarni bližini mojega nosu. Ko pa se je tudi tretji poizkus ponesrečil, je bratova roka oplazila po moji glavi, da se mi je kar kolcnilo. Za tisti dan sva s poukom prenehala.

Naslednji dan je bila že navsezgodaj pevška ura. Iz previdnosti sem se držal v dostojni daljavi od učitelja, kjer me njegova roka ni mogla tako lahko doseči. In glej, v strahu in trepetu sem zdržal do konca v svojem glasu. To je bil prvi uspeh, toda zapela sva zaenkrat le najlažjo pesmico. Potem so prišle druge na vrsto. Nekaj časa je šlo brez nesreče, potem pa se je zgodilo nekaj hujšega kot prvi dan: Nisem ušel spet v bratov glas, temveč sem zakrutil tako napačno, da je bratu postalo skoro slabo. Najprej se je prijel za svoja ušesa, potem pa se spomnil najbrž nekaj boljšega. Skočil je za menoj in me lopnil po glavi, da sem še bolj čudno zacvilil. Zapel je najprej moj glas in jaz sem ga moral ponoviti. Tisti dan je nekajkrat priletela od nekod zausnica, toda ko sva se

Matej Bor: PASTIR

Bil sem pastir, v gorah, kar sem živ. Nikoli si nisem želel v svet ne domov. Moj dom so bile senožeti sredi

gozdov, edino morje, ki sem po njem potoval, bilo je nebo, oblak moj edini čoln. Vsak dan sem sedal oblakom na beli krov, in jadral z njimi, kamor je veter gnal. Edini zdravnik, kadar sem hodil boln

za kravami v pašo, bil za kočo v pečeh je droben vir. O mraku pri sebi v gosteh imel sem živali. Prihajale so iz host, da bi jim dajal soli, po glavi potrepljal.

Ko z njimi dodobra sem pokramljal o vremenu, novicah, so šle spet v gozd

zvečer vračala s čredo domov, sva že kar imenitno zapela dvoglasno: »Po jezeru bliz Triglavu«. Spomnim se, da je moja pevka šola trajala skoro celo tisto jesen. Prva zaušnica mi je vzela glas, pri drugi sem še bolj napak zategnil, pozneje sem se pa zaušnic že kar navadil in še z očmi nisem trenil, kadar sem jo dobil. To je bil vedno samo »blag« opomin, da sem napak zapel. Proti koncu jeseni so taki opomini postajali vse bolj redki, najina pevka šola se je bližala koncu.

Naslednja leta sva še pogosto prepevala z bratom. Kadar sva pasla v

bližini ceste, kjer so se ljudje vozili vsako sredo na semen v bližnje mesto, sva posebno korajžno dvignila glas in vedra pesem se je ubrano razlegala po gozdu in od bližnjega hriba je odmevalo, kakor bi tudi tam pela dva mlada pevčka. Zgodilo se je, da se je včasih ustavil na cesti voz in ljudje so prisluhnili pesmi iz svežih otroških grl. Ko sem pozneje sam ostal pri čredi in je brat šel za težjimi posli v hiši in na polju, sem si nešteto krat zaželel nazaj tiste jeseni, ko me je bratova desnica v najini »pevski šoli« vzgajala k ubranemu dvoglasnemu petju.

Naši najmlajši pripovedujejo . . .

Micka Srienec iz Suhe pri Pliberku je poslala stricu Joži opis svojega doslej največjega doživetja, ki bo zanimal vse naše prijatelje. Evo, kaj pravi:

Povedati Ti hočem o dogodku, ki sem ga doživela ob koncu vojne in ki me je bolj pretresel kakor vse drugo.

Po deželi je šel klic: »Vojske je konec!« Vse ceste so bile tedaj polne vojakov raznih narodnosti. Okoli 10. ure pride k nam nemški vojak in prosi za lopato in kramp. Vprašali smo ga, čemu potrebuje to orodje. Odgovoril je, da si bo skopal jamo. Opazili smo, da ni več čisto pri zdravi pameti. Dali smo mu jesti. Ko je prišel k sebi, je

začel pripovedovati, odkod je doma in kaj je. Bil je z Dunaja in je imel ženo in štiri otroke. Bil je prostovoljec pri SS. Pripovedoval je grozovite stvari iz Jugoslavije, kako so tam obešali nedolžne ljudi, streljali matere, starčke in otroke, ki so si morali vsi sami koptati jame. Gorele so hiše, cele vasi, pokale bombe in vmes so ječali otroci, mali otročički . . .

Slaba vest ga je sedaj gnala tako da leč, da je počel sam tisto, kar je silil prej druge: začel si je kopati sam svoj grob.

Drugi dan smo ga spravili na angleško komando. Tako sem doživela konec vojne.

Oton Župančič:

ŽABE

Rega, rega, rega, rega,
vedno hujša je zadrega,
sonce že do dna nam sega,
jojmene, kaj bo iz tega!

Kum, kum,
le pogum:
slišal sem od juga šum!

Kvak, kvak,
glej oblak,
glej oblakov sivih vlak,
vedro vode nosi vsak,
kmalu bo vse polno mlak!

Rega, rega, rega, rega,
Bog nas reši vsega zlega!

Kum, kum,
le pogum!

Kvak, kvak,
glej oblak!

ČARATI

znamo seveda tudi. Prijateljem pokazemo svinčnik in jim rečemo, da ga znamo tako začarati, da nihče ne bo mogel stopiti čezenj, če ga položimo na tla. Nihče nam ne bo hotel tega verjeti. Nato naredimo hokus-pokus, položimo začarani svinčnik na tla čisto ob steni, kjer seveda nihče ne bo mogel stopiti čezenj.

Pa poskusite, če ne verjamete!

STRIC JOŽA SVOJIM PRIJATELJEM

Malki Oraže-Tatjani v slovo

Govoril bom s Teboj, Malka, kakor bi bila med nami, kajti zapustila si nam toliko lepega, da živiš z nami naprej, čeprav so pokopali Tvoje mlado telo, ki je skrivalo v sebi pogumno dušo, preporno iskrene in požrtvovalno ljubezni do svojega naroda.

Ni mi bila dana sreča, da bi Te prišel obiskat na Tvoj dom med planinami, kamor si me v svojih otroških pisemcih tako prisrčno vabila. Niti na Tvoji zadnji poti Te nisem mogel spremiti, ker pač na naši lastni zemlji še vedno odločajo tujci, čeprav so naši najboljši žrtvovali svoja življenja, samo da bi bilo končno svobodno to trpinčno ljudstvo.

In vendar se mi zdi, Malka, kakor bi gledal vso Tvojo pot od prvega koraka pa do zadnje stopinje, ki je tako nesrečno končala Tvoje mlado življenje. Še več, kako si pisala stricu Joži navdušeno pismo o svojem gorskem domu, ki leži sredi planin med Peco, Grintovcem in Obirjem? Z okorno otroško roko si mu narisala ta domek

in s prav tako nevažno roko napisala pod sliko obljubo, da se mu nikoli ne boš izneverila. In ostala si možbeseda, Malka!

Zares, Malka, Tvoja pisemca so bila tako otroško prisrčna, da jih je moral stric Joža neprenehoma objavljati. Pa saj ni čudno, ko pa si znala tako prijetno pripovedovati. Preberimo samo eno Tvojo povestico: »K nam je prišla stara mamica, mrzla Zima. S seboj je pripeljala kar štiri otroke: Snežka, Mrazka, Leda in Burjo. Najprej sta nas obiskala Mrazek in Burja, teh nismo bili veseli. Potem pa je prav tiho in narahlo pricapljal Snežek. O, njega smo se tako neznansko razveselili in takoj smo se začeli igrati in sankati. Mrazek, Led in Burja so nam naredili rdeča lička, noske in roke. Zato smo zaprosili Sončka in Pomlad, da jih zopet preženeta.« In še veliko lepega si znala povedati.

Potem je prišla vojna in divjanje nacistov. Še na pol otrok si začutila v sebi klic zatiranega, trpinčenega naroda in pridružila si se našim borcem — partizanom, da bi pomagala kovati slovenskemu ljudstvu in vsem zatiranim lepšo bodočnost. Dve leti si bila vsak dan pripravljena žrtvovati svoje mlado življenje, samo da bi bil Tvoj narod končno deležen svobode in pravice. Toda svoboda ni hotela priti. Tudi pravica ne! Prišli so in so rekli, da jo bodo delili, kakor se jim bo zdelo prav. In so jo res začeli deliti, toda ne Tebi, draga Malka, ki si se borila zanjo, ne Tvojim zvestim tovarišem, ki so zanjo prelivali svojo kri. Dali so jo v zakup spet tistim, ki so nekoč, v najtežjih dneh preganjali Tebe in Tvoje tovariše, vam stregli po življenju in vas gonili kot divje zveri. In namesto svobode se preganjanje ponavlja.

Uboga Malka! Med vsemi zakupniki svobode in pravice nisi našla niti enega, ki bi mu lahko zaupala, mu razkrila svoje ranjeno srce in našla pri njem vsaj malo razumevanja. Nasprotno, povsod so te srečavali ledeno mrzli obrazi. Za Tvoje hrepenenje po svobodi in pravici si žela prezir in sovraštvo. Ali je potem čudno, da si povsod videla samo sovražnike kot preganjana srna, ki nikomur ne sme več zaupati? In si slutim prav, Malka.

Komaj teden dni prej, preden Te je zadela smrtonosna krogla, si napisala zadnje vrstice, ki so postale obenem Tvoja oporoka, zapečateni s Tvojo lastno krvjo. Tedaj si napisala: »Žrt-

vovali smo vse, kar je bilo potrebno. Če treba najdražje, kar ima človek samo eno — svoje življenje.«

Malka, izpolnila si svojo oporoko!

Ostalim prijateljem: Stric Joža se tokrat oprošča vsem drugim prijateljem »Mlade Koroške«, ki so pisali pisma in pridno reševali uganke. Njemu odmerjeni kotiček je porabil za slovo od mlade junakinje Malke — Tatjane. Drugim prijateljem se bo stric Joža oglasil prihodnjic. In tudi reševalci ugank naj ne bodo užaljeni, ker niso objavljena vsa njihova imena. Zaradi prevelikega števila vposlanih rešitev in zaradi pomanjkanja prostora bo boter ugankar objavil vselej samo tri imena, ki so med nagrajenci. Tokrat je doletela sreča:

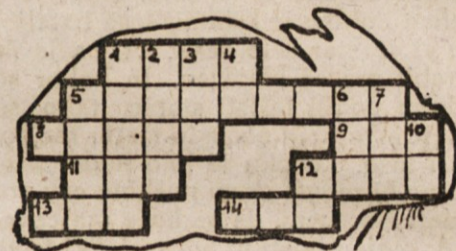
1. Micko in Janeza Božič iz Lovank pri Dobrli vasi;

2. Anico in Jerico Pippan iz Kaple na Dravi in

3. Janeza Ulbing iz Dragonič pri Postravljah.

Micka Srienec iz Suhe pa prejme nagrado za svoj prispevek, ki je objavljen v rubriki »Naši najmlajši pripovedujejo . . .« Vsi nagrajenci prejmejo lepe slovenske knjige.

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. kratica za uradni naslov Rusije; 5. mesto na Slovenskem Koroškem; 9. cel; 11. nasprotno od priden; 12. ne veliko; 13. kralj živali; 14. število.

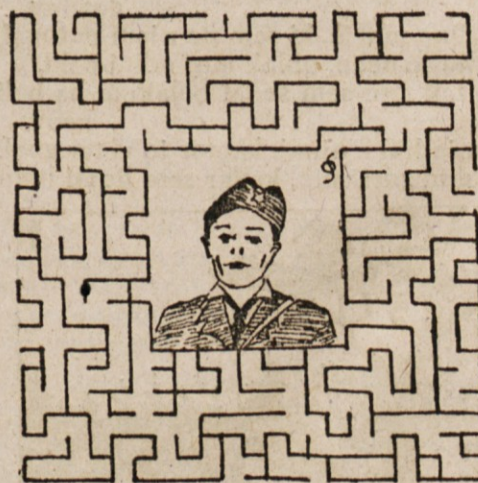
Navpično: 1. pomladansko in jesensko poljsko delo; 2. osoljen; 3. član družine; 4. r. k.; 5. kmečko orodje; 6. prva žena; 7. ves; 10. polovica sobe; 12. polovica mize.

UGANKE

Še rdeči porednež
v žitu bohodi —
narobe popotnik
sprauje po poti.

Po polju se pase,
za zajtrk skrbi,
če »r« ji izmakneš,
njen zajtrk dehtil!

Partizan v ječi

Partizan je bil tako nesrečen, da so ga ujeli in zaprli v temno ječo. Njegovi tovariši pa ga niso zapustili in so ga rešili iz ječe. Po kateri poti so prišli do njega in ga oprostili?

REŠITEV UGANK IZ DRUGE ŠTEVILKE

1. Žito — moka — kruh.
2. Žaga.
3. Zebelj.

REŠITEV KRIŽANKE

Vodoravno: 3. novica; 5. iver; 8. milo; 9. vera; 10. brat; 12. uš; 13. da; 14. ena.

Navpično: 1. slon; 2. klavir; 4. cimet; 6. Ela; 7. ro; 9. vaščan; 11. ru; 13. de; 15. ar.

STE ŽE SLIŠALI PIONIRJI

Kolikšna je raznolikost in pestrost v naravi? To nam pojasnjuje znanost s svojimi številkami. Tako je ugotovila, da obstoji na zemlji 400.000 vrst živali in 950.000 vrst rastlin. Najbolj številne so žuželke, pri katerih poznamo 280.000 različnih vrst, med njimi hroščev 120.000 vrst in 50.000 vrst metuljev. Ptičev je 13.000, rib 12.000, plazilcev 8.300 vrst. Samo kač je 1.640 vrst, od teh 300 strupenih. Tudi pajki so zelo številni, in sicer je dosedaj poznanih 1.330 vrst.

Katere so najdaljše reke posameznih celin? Afrika: Nil-Kagera 6.500 kilometrov; Južna Amerika: Amazonka 5.500 km; Severna Amerika: Mississippi-Missouri 6.600 km; Avstralija: Darling 2.500 km; Azija: Ob-Irtiš 5.300 km; Evropa: Volga 3.570 km.

ZAKAJ ZATO

Zakaj se pajek ne zaplete v lastno mrežo? Pajek je tako močan, da z lahakoto raztrga lastno mrežo, ako bi ga ovirala. Tudi ima tako ustvarjene noge, da z njimi lahko nemoteno hodi po mreži. Sicer pa je njegova mreža spletena le za male živalce. Če se ujame v mrežo prevelika žival, pajek lepo mirno čaka v kotu, dokler se žival ne reši ali pa pogine. Včasih pa tudi pajek sam pretrga mrežo in tako omogoči živali, da se reši. Trdijo namreč, da pajek ni bogve kako pogumen in se ustraši večjih živalic. Za svojo velikost pa je pajek izredno močan. Niti ke njegove mreže so glede na težo, ki jo lahko nosijo, razmeroma močnejše od vrvi iz najboljšega jekla.

Zakaj je sneg bel? Sneg je bel, kakor so bele pene deroče reke. To je posledica odbijanja bele svetlobe. Sneg ni več tekočina, ampak je sestavljen iz majhnih kristalov. Vsak izmed kristalov je zase prozoren, kakor je prozoren kos ledu. V ledu so vse plasti vodoravno položene, v snežinki pa leže kristali križem-kražem in tako odbijajo sončno svetlobo na vse strani. In kadar se odbije vsa sončna svetloba, jo vidimo kot belo in zato je sneg tudi bel. Če bi ga osvetlili z rdečo svetlobo, bi videli rdeč sneg.

Isto je s penami. Te so sestavljene iz vodnih kapljic, ki odbijajo belo sončno svetlobo na vse strani.

ZA SMEH

»Mirko.« pravi učitelj, »recimo, da srečaš človeka, ki na cesti neusmiljeno pretepa osla. Stopiš k njemu in ga pregovoriš, da ga neha tepsti. Kakšna čednost je to?«

Mirko: »Bratoyska ljubezen.«